Rapport om Europas digitala utveckling (EDPR) 2017, landsprofil för Finland

I rapporten om Europas digitala utveckling (EDPR) spåras de framsteg som medlemsstaterna gjort i fråga om sin digitalisering. Här kombineras kvantitativa bevis från Indexet för digital ekonomi och digitalt samhälle (Desi)[1] med kvalitativa uppgifter om landsspecifik politik. Rapporten är uppbyggd kring följande fem kapitel:

1 Uppkoppling	Fast bredband, mobilt bredband, bredbandshastighet och priser för bredband
2 Humankapital	Internetanvändning samt grundläggande och avancerade digitala färdigheter
3 Användning av internet	Privatpersoners användning av innehåll, kommunikation och transaktioner på nätet
4 Integrering av digital teknik	Digitalisering inom näringslivet och e-handel
5 Digitala offentliga tjänster	e-förvaltning

Rangordning enligt 2017 års index för digital ekonomi och digitalt samhälle (Desi)

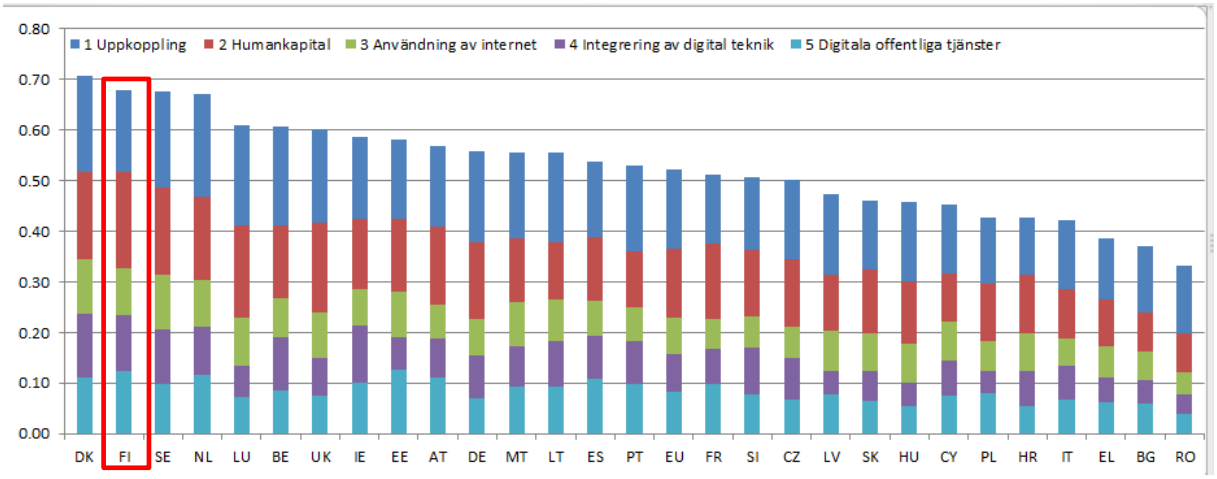

[1] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi

	Finland		Kluster	EU
	placering	poäng	poäng	poäng
Desi 2017	**2**	**0,68**	**0,63**	**0,52**
Desi 2016[2]	2	0,66	0,60	0,49

Finland hamnar på andra plats bland EU:s 28 medlemsstater. Överlag gjorde landet framsteg i stort sett i samma takt som EU-genomsnittet under förra året, vilket är ett ganska gott resultat med tanke på den redan höga utgångsnivån. Landets poäng är bland de fem bästa i fyra av fem områden. Det är bara i fråga om uppkoppling som Finland rankas något lägre, delvis på grund av att fast bredband ersätts med mobilt. Finlands största fördel inom området digitalisering är fortfarande landets nivå i fråga om humankapital, vilket även speglas i de andra områdena, där höga poäng möjliggörs eftersom de digitala färdigheterna är så högklassiga, följt av digitala offentliga tjänster. Vad gäller integrering av digital teknik utökade landet sitt försprång till EU-genomsnittet, medan framstegen var mer blygsamma avseende användning av internettjänster. Sammantaget är Finland inte bara bland de främsta EU-länderna, utan rentav världsledande inom digitalisering.

Finland tillhör klustret av högpresterande länder[3].

I januari 2016 offentliggjorde Finland en ”Handlingsplan för genomförande av spetsprojekten och reformerna i det strategiska regeringsprogrammet”[4]. Handlingsplanen täcker in digitala frågor utförligt.

[2] Desi 2016 räknades om för alla länder för att spegla mindre förändringar i valet av indikatorer och korrigeringar av bakomliggande indikatordata. Därför kan ländernas poäng och placering ha ändrats sedan föregående publicering. Närmare uppgifter återfinns i anmärkningen om Desi:s metod på https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi.

[3] De högpresterande länderna är Danmark, Finland, Sverige, Nederländerna, Belgien, Förenade kungariket, Irland, Luxemburg och Estland.

[4] http://valtioneuvosto.fi/documents/10616/1986338/Action+plan+for+the+implementation+Strategic+Government+Programme+EN.pdf/12f723ba-6f6b-4e6c-a636-4ad4175d7c4e

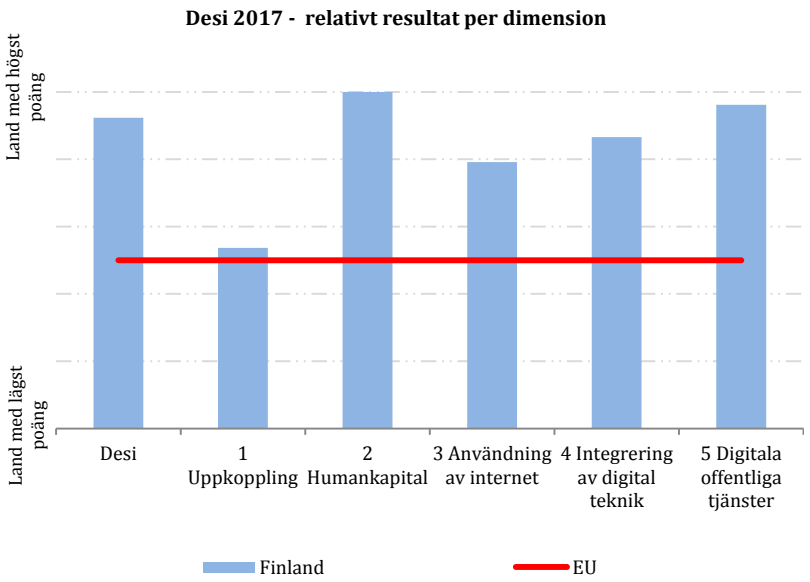
Desi 2017 - relativt resultat per dimension
Land med högst poäng
Land med lägst poäng
Desi
1 Uppkoppling
2 Humankapital
3 Användning av internet
4 Integrering av digital teknik
5 Digitala offentliga tjänster
Finland
EU

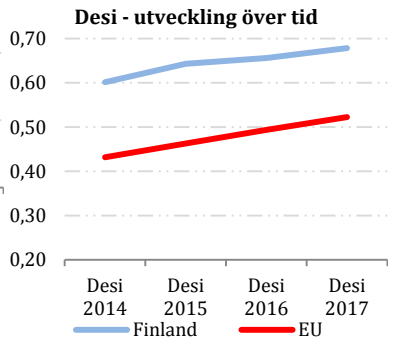
Desi - utveckling över tid
0,70
0,60
0,50
0,40
0,30
0,20
Desi 2014
Desi 2015
Desi 2016
Desi 2017
Finland
EU

1 Uppkoppling

1 Uppkoppling	Finland		Kluster	EU
	placering	poäng	poäng	poäng
Desi 2017	**12**	**0,64**	**0,75**	**0,63**
Desi 2016	12	0,62	0,73	0,59

	Finland					EU
	Desi 2017			Desi 2016		Desi 2017
	värde		placering	värde	placering	värde
1a1 Täckning avseende fast bredband Procent av hushållen	**97 %** 2016	→	**18**	**97 %** 2015	**17**	**98 %** 2016
1a2 Utnyttjande av fast bredband Procent av hushållen	**61 %** 2016	↑	**25**	**59 %** 2015	**25**	**74 %** 2016
1b1 Utnyttjande av mobilt bredband Abonnemang per 100 personer	**147** juni 2016	↑	**1**	**139** juni 2015	**1**	**84** juni 2016
1b2 4G-täckning[5] Procent av hushållen (genomsnitt bland operatörerna)	**97 %** 2016		**3**	**Ej tillämpligt**		**84 %** 2016
1b3 Spektrum[6] Procent av målet	**76 %** 2016	↑	**8**	**75 %** 2015	**9**	**68 %** 2016
1c1 Täckning vad gäller nästa generations accessnät Procent av hushållen	**75 %** 2016	→	**21**	**75 %** 2015	**19**	**76 %** 2016
1c2 Abonnemang avseende snabbt bredband Procent av abonnemangen >= 30 Mbit/s	**35 %** juni 2016	↑	**18**	**31 %** juni 2015	**15**	**37 %** juni 2016
1d1 Pris för fast bredband[7] Procent av inkomsten	**0,8 %** pris 2016, inkomst 2015	→	**3**	**0,8 %** pris 2015, inkomst 2015	**2**	**1,2 %** pris 2016, inkomst 2015

Med en sammanlagd uppkopplingspoäng på 0,64 hamnar Finland på tolfte plats bland EU:s medlemsstater.

Fast bredband finns tillgängligt för 97 % av hushållen, trots landets specifika geografiska förhållanden. Likväl ligger nivån på utnyttjandet av fast bredband med sina 61 % klart under EU-genomsnittet på 74 %. Därutöver är det bara 35 % av hushållen med fast bredband som väljer att abonnera på snabbt bredband (på minst 30 Mbit/s), dvs. strax under EU-genomsnittet på 37 %. En av förklaringarna till den relativt låga användningen av fast bredbandsuppkoppling står att finna i Finlands utmärkta resultat inom mobilt bredband. Finland är mycket riktigt ledande inom utnyttjande av mobilt bredband och ligger nästan dubbelt så högt som EU-genomsnittet. Landets utnyttjande av mobilt bredband uppgick till

[5] Detta är en ny Desi-indikator som mäter den genomsnittliga täckningen för telekomoperatörernas 4G-nät.

[6] Man kan se en minskning i flertalet medlemsstater på grund av den tillkommande EU-harmoniseringen av 700 MHz-bandet i april 2016.

[7] På grund av en mindre metodförändring har historiska data räknats om.

147 i juni 2016 (antal abonnemang per 100 abonnenter) jämfört med 84 för EU vid samma tidpunkt.

Finlands projekt ”Snabbt bredband” inleddes i december 2008 genom ett regeringsbeslut. Målet med projektet var att genom statligt stöd se till att snabba bredbandsnät byggs ut i områden där tillgång till sådana nät är osannolik på kommersiella grunder. Närmare bestämt var målet med projektet ”Snabbt bredband” att säkerställa att mer än 99 % av användarna, vid utgången av 2015, skulle vara stadigvarande bosatta eller ha sitt stadigvarande verksamhetsställe inom två kilometer från ett nätverk som ger tillgång till bredbandsuppkoppling med 100 Mbit/s. I enlighet med uppgifter från den nationella tillsynsmyndigheten, Kommunikationsverket (FICORA), hade grovt räknat 52 % av de finländska hushållen tillgång till uppkopplingar med snabbt bredband på 100 Mbit/s vid utgången av 2015.

Snabbt bredband via fiberoptisk teknik tillhandahålls till omkring 31 % av hushållen. I Finland har de största operatörerna varit ovilliga att investera i nätverk för fiber till bostaden. I allmänhet har utbyggnaden av fiber till bostaden varit långsam och tillgången till fiber till bostaden är ojämnt fördelad över landet. Samtidigt som statligt stöd för anläggning av bredband har påskyndat utbyggnaden av fiber till bostaden inom vissa områden på landsbygden, har vissa glest befolkade områden fortfarande mycket liten täckning vad gäller fiberoptiskt bredband.

Även om Finland presterar mycket bra i fråga om täckning med fast bredband i allmänhet och utnyttjande av mobilt bredband i synnerhet, kvarstår en utmaning att ta itu med, nämligen att förbättra utbyggnaden av fiber till bostaden i glesbefolkade områden. Stimulansåtgärder för att främja utbyggnad i dessa områden, framför allt genom tillgång till finansiella instrument, skulle kunna bidra till att ge goda resultat.

2 Humankapital

2 Humankapital	Finland		Kluster	EU
	placering	poäng	poäng	poäng
Desi 2017	**1**	**0,76**	**0,68**	**0,55**
Desi 2016	1	0,76	0,66	0,53

	Finland					EU
	Desi 2017			Desi 2016		Desi 2017
	värde		placering	värde	placering	värde
2a1 Internetanvändare Procentandel enskilda personer	**91 %** 2016	↑	**5**	**90 %** 2015	**4**	**79 %** 2016
2a2 Åtminstone grundläggande digitala färdigheter Procentandel enskilda personer	**73 %** 2016	↓	**4**	**74 %** 2015	**3**	**56 %** 2016
2b1 IKT-specialister[8] Procentandel sysselsatta personer	**6,5 %** 2015	↑	**1**	**6,4 %** 2014	**1**	**3,5 %** 2015
2b2 Personer med examen inom vetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik Per 1 000 personer (20–29 års ålder)	**22** 2014	→	**5**	**22** 2013	**4**	**19** 2014

Finland är ett land där de digitala färdigheterna är mycket stora, särskilt vad gäller andelen IKT-specialister bland arbetskraften. Samtidigt som det är svårt att uppnå ytterligare framsteg utifrån dessa mycket höga nivåer, är det viktigt att notera att andra länder långsamt håller på att knappa in, vilket innebär att Finlands komparativa fördel i detta avseende minskar. Även om poängen är relativt höga avseende personer som har åtminstone grundläggande digitala färdigheter, saknar dessutom en betydande andel av befolkningen sådana färdigheter.

Av dessa anledningar förblir digitala färdigheter och digital utbildning en prioritet för myndigheterna. I regeringens strategiska program ”Vision: Finland 2025 – uppbyggt tillsammans” har fem prioriterade områden valts ut, däribland kompetens och utbildning (premiärministerns kansli 2016). I visionen beskrivs sex centrala projekt, däribland ”Nya lärandemiljöer och digitalt material för grundskolorna”, i syfte att integrera digital teknik i utbildningsverksamheten på ett bättre sätt. Även om det framgår av en färsk rapport från regeringen[9] att 70 % av lärarna inom den grundläggande utbildningen är positivt inställda till IKT, är det faktiskt bara omkring hälften av lärarna som anser att de har grundläggande digitala färdigheter, medan 20 % av dem upplever betydande brister i det egna kunnandet. Omkring hälften av lärarna använder IKT varje vecka, men eleverna använder IKT mindre ofta för utbildningsändamål. För att komma till rätta med detta ska införandet av digitalt

[8] Historiska data har reviderats av Eurostat.

[9] Utredning om digitalisering i lärandemiljöer inom grundläggande utbildning och om lärares färdigheter i fråga om att utnyttja digitala lärandemiljöer (2016), http://valtioneuvosto.fi/sv/article/-/asset_publisher/10616/selvitys-perusopetuksen-digitalisaatiosta-valmistunut

material och nya lärandemiljöer främjas genom kompletterande utbildning inom området digital pedagogik[10]. Digital kunskap är djupt rotad i den pågående läroplansreformen.

10

http://valtioneuvosto.fi/documents/10616/1986338/Action+plan+for+the+implementation+Strategic+Government+Programme+EN.pdf/12f723ba-6f6b-4e6c-a636-4ad4175d7c4e

3 Användning av internet

3 Användning av internet	Finland		Kluster	EU
	placering	poäng	poäng	poäng
Desi 2017	**5**	**0,62**	**0,60**	**0,48**
Desi 2016	3	0,60	0,57	0,45

	Finland				EU
	Desi 2017		Desi 2016		Desi 2017
	värde	placering	värde	placering	värde
3a1 Nyheter Procentandel personer som använt internet under de 3 senaste månaderna	**85 %** ↓ 2016	**7**	**89 %** 2015	**3**	**70 %** 2016
3a2 Musik, videor och spel[11] Procentandel personer som använt internet under de 3 senaste månaderna	**91 %** 2016	**2**	**Ej tillämpligt**		**78 %** 2016
3a3 Beställvideo[12] Procentandel personer som använt internet under de 3 senaste månaderna	**37 %** 2016	**4**	**Ej tillämpligt**		**21 %** 2016
3b1 Videosamtal Procentandel personer som använt internet under de 3 senaste månaderna	**34 %** ↑ 2016	**24**	**29 %** 2015	**27**	**39 %** 2016
3b2 Sociala nätverk Procentandel personer som använt internet under de 3 senaste månaderna	**66 %** ↑ 2016	**21**	**63 %** 2015	**21**	**63 %** 2016
3c1 Banktjänster Procentandel personer som använt internet under de 3 senaste månaderna	**92 %** ↓ 2016	**1**	**93 %** 2015	**1**	**59 %** 2016
3c2 Inköp Procentandel av internetanvändarna (förra året)	**72 %** ↓ 2016	**8**	**75 %** 2015	**7**	**66 %** 2016

Vad gäller användning av internettjänster ligger Finlands poäng klart över EU-genomsnittet. Banktjänster på nätet har använts av mer än 90 % av internetanvändarna i Finland sedan 2012. Med tanke på att internetanvändandet omfattar nästan alla, ligger nivån för dessa tjänster nu på mer än 86 % av alla medborgare. Finländarna är även mycket flitiga användare av musik, video och spel på nätet och använder i relativt hög utsträckning beställvideo. Inköp på nätet bland internetanvändare har, precis som banktjänster på nätet, legat kvar på nuvarande nivåer under de senaste fyra åren, samtidigt som EU-genomsnittet har stigit med 7 %, vilket innebär att Finland har kommit närmare genomsnittet. Slutligen ligger Finland fortfarande i det lägre skiktet i EU:s rangordning vad gäller beställvideo och videosamtal, trots en viss ökning framför allt avseende videosamtal.

[11] Avbrott i serien på grund av en förändring i Eurostats undersökning.

[12] Avbrott i serien på grund av en förändring avseende datakälla. Eurostat är den nya källan.

4 Integrering av digital teknik

4 Integrering av digital teknik	Finland		Kluster	EU
	placering	poäng	poäng	poäng
Desi 2017	**3**	**0,56**	**0,44**	**0,37**
Desi 2016	4	0,50	0,41	0,35

	Finland				EU
	Desi 2017		Desi 2016		Desi 2017
	värde	placering	värde	placering	värde
4a1 Elektroniskt informationsutbyte Procentandel av företagen	**37 %** 2015	**13**	**37 %** 2015	**13**	**36 %** 2015
4A2 Radiofrekvensidentifiering Procentandel av företagen	**5,8 %** 2014	**6**	**5,8 %** 2014	**6**	**3,9 %** 2014
4a3 Sociala medier Procentandel av företagen	**26 %** ↑ 2016	**7**	**21 %** 2015	**8**	**20 %** 2016
4a4 e-fakturor Procentandel av företagen	**72 %** 2016	**1**	**Ej tillämpligt** 2015		**18 %** 2016
4a5 Molntjänster Procentandel av företagen	**40 %** ↑ 2016	**1**	**37 %** 2015	**1**	**13 %** 2016
4b1 Små och medelstora företag med försäljning på nätet Procentandel av de små och medelstora företagen	**17 %** ↑ 2016	**13**	**15 %** 2015	**16**	**17 %** 2016
4b2 Omsättning av e-handel Procentandel av de små och medelstora företagens omsättning	**Ej tillämpligt** 2016		**Ej tillämpligt** 2015		**9,4 %** 2016
4b3 Gränsöverskridande nätförsäljning Procentandel av de små och medelstora företagen	**5,8 %** 2015	**21**	**5,8 %** 2015	**21**	**7,5 %** 2015

De finländska företagen är bland de mest avancerade i Europa i fråga om att använda digital teknik, även om andelen små och medelstora företag som säljer på nätet är ganska liten för en så pass digitalt avancerad ekonomi. Att ytterligare öka företagens användning av digital teknik har varit syftet med flera politiska initiativ på senare tid[13]. Ett program är särskilt inriktat på identifiering av plattformar och ekosystem för digitala tjänster och på att främja utbyggnaden av dessa. Ett annat syftar till att bygga upp en tillväxtmiljö för digitala transporttjänster. En tredje strategi syftar till att främja utveckling och mer utbredd användning av robotteknik och automationslösningar. Ytterligare ett program syftar till en ökad användning av stordata och till att det ska uppstå fler företag vars verksamhet baseras på stordata i Finland. Detta ska uppnås genom undanröjande av onödiga hinder och flaskhalsar vid utnyttjande och spridning av data.

[13] http://valtioneuvosto.fi/documents/10616/1986338/Action+plan+for+the+implementation+Strategic+Government+Programme+EN.pdf/12f723ba-6f6b-4e6c-a636-4ad4175d7c4e

Dessutom offentliggjorde regeringen den 19 april 2016 en strategi för informationssäkerhet[14] med det fastställda målet att skapa världens mest tillförlitliga digitala affärsverksamhet i Finland (”Världens mest tillförlitliga digitala affärsverksamhet. En informationssäkerhetsstrategi för Finland”). Enligt denna strategi kommer myndigheterna att bistå och stödja företag när det gäller att integrera informationssäkerhet i det egna företaget. En arbetsgrupp bestående av myndigheter och företag kommer dessutom att inrättas för att förbättra åtgärderna för att förebygga och bekämpa brott riktade mot företag.

[14]https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78416/Publications_9-2016_Information_Security_Strategy_for_Finland.pdf?sequence=1

5 Digitala offentliga tjänster

5 Digitala offentliga tjänster	Finland		Kluster	EU
	placering	poäng	poäng	poäng
Desi 2017	**2**	**0,82**	**0,59**	**0,55**
Desi 2016	1	0,81	0,57	0,51

	Finland				EU
	Desi 2017		Desi 2016		Desi 2017
	värde	placering	värde	placering	värde
5a1 Användare av e-förvaltningstjänster Procentandel av internetanvändarna (förra året)	**64 %** ↑ 2016	**3**	**63 %** 2015	**3**	**34 %** 2016
5a2 Förhandsifyllda blanketter Poäng (0–100)	**82** ↓ 2016	**3**	**87** 2015	**3**	**49** 2016
5a3 Slutförande av tjänster på nätet Poäng (0–100)	**93** → 2016	**6**	**93** 2015	**6**	**82** 2016
5a4 Öppna data[15] Procent av högsta möjliga poäng	**76 %** ↑ 2016	**7**	**70 %** 2015	**3**	**59 %** 2016

Regeringen fortsätter att driva på digitaliseringen av de offentliga tjänsterna, inbegripet hos lokala myndigheter. Efter att regeringen utarbetat gemensamma principer för alla digitala offentliga tjänster, har den avsatt ett belopp på 100 miljoner euro som administrativa avdelningar och lokala myndigheter ska kunna använda före slutet av 2018 till kundinriktad automatisering och digitalisering av sina arbetsrutiner[16].

Som en del av processen kommer regeringen även att genomföra bara-en-gång-principen, som innebär att information bara behöver begäras en enda gång för att sedan kunna användas i alla applikationer, senast i januari 2019. För att detta ska vara möjligt kommer en tjänstemodell med en enda kontaktpunkt att utvecklas för kundinriktad användning av viktiga nationella databaser. Nya öppna gränssnitt kommer att finnas tillgängliga för att ge tillträde till nationella tjänstestrukturer, samtidigt som en förvaltningslösning för grundläggande data inom offentlig förvaltning kommer att inrättas och distributionen av offentliga data kommer att utökas. För att säkerställa samstämmighet på lagstiftningsområdet kommer en ny lag om informationsförvaltning att samla de allmänna bestämmelser som för närvarande återfinns i flera olika lagar avseende förvaltning av, tillgång till, användning av och arkivering av information. Genom den nya lagen om informationsförvaltning kommer det att inrättas en enhetlig driftsmodell för informationsförvaltning, användning av databaser och medborgares rättigheter.

[15] Byte av datakälla. Historiska data har också getts ut i en ny version. Den nya källan är Europeiska dataportalen.

[16] http://valtioneuvosto.fi/documents/10616/1986338/Action+plan+for+the+implementation+Strategic+Government+Programme+EN.pdf/12f723ba-6f6b-4e6c-a636-4ad4175d7c4e

Inom vissa arbetslöshetskassor, som förvaltas antingen privat eller genom fackföreningar, genomförs samtidigt försök att digitalisera det egna systemet så att ansöknings- och beslutsprocessen kan bli snabbare.

Fokus 2017[17]: plattform för gränsöverskridande datautbyte[18]

I maj 2016 antog Finland och Estland ett gemensamt uttalande om en inledande färdplan för införande av datautbyte och e-tjänster länderna emellan, som en förebild för andra länder. Datautbytet mellan Finland och Estland, genom vilket databaserna blir ömsesidigt tillgängliga, syftar till att erbjuda medborgare och företag som verkar över gränserna bättre offentliga tjänster.

Detta gäller data såsom handelsregister, folkbokföringsregister, socialförsäkringsförmåner, digitaliserade recept och sjöfartsdata samt, i ett andra steg, skatteuppgifter, utbildningsmeriter och digitaliserade patientjournaler.

Båda länderna använder samma plattform för datautbyte, på grundval av det estniska systemet X-Road och det finska *Palveluväylä*, vilket gör datautbytet enkelt ur teknisk synpunkt samt kostnadseffektivt. De huvudsakliga kvarstående hindren är av administrativ och rättslig karaktär.

[17] ”Fokus 2016”: e-recept utan gränser
e-recept står numera för mer än 90 % av alla recepttjänster inom offentlig och privat hälso- och sjukvård i såväl Finland som Sverige. Det är obligatoriskt att ansluta sig till Finlands centralt förvaltade e-recepttjänst. Från och med 2017 kommer e-recept att vara det enda tillgängliga alternativet för att skriva ut medicin. Genom ett pilotprojekt i Tornedalen inrättades en fungerande gränsöverskridande e-recepttjänst mellan Finland och Sverige. Pilotprojektet innebar att gränsöverskridande e-recepttjänster infördes vid fyra apotek i Sverige och tre i Finland. De utmaningar som man stötte på i samband med projektet var framför allt av rättslig och organisatorisk karaktär, även om utmaningarna övervanns genom att införa särskilda ändringar av de befintliga lagarna om e-recept i båda länderna.

[18] http://estonianworld.com/technology/estonia-and-finland-move-towards-cross-border-data-exchange/